

ОГРНАК
САХУ
У НИШУ

UNIVERZITET U NIŠU
FAKULTET UMETNOSTI
U NIŠU

Univerzitet u Nišu
Fakultet umetnosti u Nišu
Srpska akademija nauka i umetnosti ogranak SANU u Nišu

IX NACIONALNI NAUČNI SKUP SA MEĐUNARODNIM UČEŠĆEM
BALKAN ART FORUM 2021
(BARTF 2021)

Niš, 8–9. oktobar 2021.

UMETNOST I KULTURA DANAS:
HARMONIJA I DISHARMONIJA

Balkan Art
Forum

KNJIGA
APSTRAKATA

BOOKS OF
ABSTRACTS

Republic of Serbia, University of Niš,
Faculty of Arts in Niš

IX NATIONAL SCIENTIFIC FORUM WITH INTERNATIONAL PARTICIPATION
BALKAN ART FORUM 2021
(BARTF 2021)

Niš, 8–9th October 2021
ART AND CULTURE TODAY:
HARMONY AND DISHARMONY

UNIVERZITET U NIŠU
FAKULTET UMETNOSTI U NIŠU
SRPSKA AKADEMIJA NAUKA I UMETNOSTI
OGRANAK SANU U NIŠU

IX NACIONALNI NAUČNI SKUP
SA MEĐUNARODNIM UČEŠĆEM
Balkan Art Forum 2021

Niš, 8 – 9. oktobar 2021.

UMETNOST I KULTURA DANAS:
HARMONIJA I DISHARMONIJA

KNJIGA APSTRAKATA

Balkan Art Forum

UNIVERSITY OF NIŠ
FACULTY OF ARTS IN NIŠ
SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
BRANCH OF SASA IN NIŠ

IX NATIONAL SCIENTIFIC FORUM
WITH INTERNATIONAL PARTICIPATION
Balkan Art Forum 2021

Niš, 8 – 9th October 2021

ART AND CULTURE TODAY:
HARMONY AND DISHARMONY

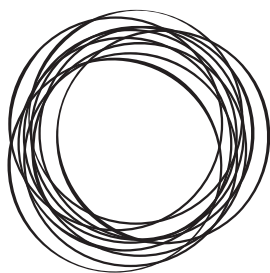
BOOK OF ABSTRACTS

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ,
НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА

Održavanje naučnog skupa BALKAN ART FORUM 2021: UMETNOST I KULTURA DANAS – HARMONIJA I DISHARMONIJA podržalo je Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije

UNIVERZITET U NIŠU
FAKULTET UMETNOSTI U NIŠU
SRPSKA AKADEMIJA NAUKA I UMETNOSTI
OGRANAK SANU U NIŠU

Balkan
Art
Forum

BARTF 2021

Niš, 8 – 9. oktobar 2021.

IX nacionalni naučni skup sa međunarodnim učešćem

**UMETNOST I KULTURA DANAS:
HARMONIJA I DISHARMONIJA**

Niš, 2021.

PROGRAMSKI ODBOR / PROGRAM'S COMMITTEE

- **Dr Danijela Stojanović**, vanredni profesor Fakulteta umetnosti Univerziteta u Nišu, Republika Srbija, predsednik;
- **Dr Aleksandr Viktorovič Šunkov**, rektor i docent Kemerovskog instituta kulture, Rusija;
- **Akademik Milorad Mitković**, potpredsednik Ogranka SANU u Nišu;
- **Dr Dragan Žunić**, redovni profesor (u penziji) Fakulteta umetnosti Univerziteta u Nišu, Republika Srbija, član;
- **Dr Suzana Kostić**, redovni profesor Fakulteta umetnosti Univerziteta u Nišu, Republika Srbija, član;
- **Mr Katarina Đorđević**, redovni profesor Fakulteta umetnosti Univerziteta u Nišu, Republika Srbija, član;
- **Dr Zoran Arsović**, redovni profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci, Republika Srpska;
- **Dr Sanda Dodik**, vanredni profesor Akademije umjetnosti Univerziteta u Banjoj Luci, Republika Srpska, član;
- **Dr Amra Bosnić**, docent Muzičke akademije Univerziteta u Sarajevu, Republika Bosna i Hercegovina, član;
- **Dr Dimitrije Bužarovski**, redovni profesor Fakulteta muzičke umetnosti Univerziteta Sv. Ćirilo i Metodije u Skoplju, Republika Severna Makedonija, član;
- **Dr Trena Jordanoska**, vanredni profesor Fakulteta muzičke umetnosti Univerziteta Sv. Ćirilo i Metodije u Skoplju, Republika Severna Makedonija, član;
- **Dr Nebojša Vilić**, redovni profesor Fakulteta dramskih umetnosti Univerziteta Sv. Ćirilo i Metodije u Skoplju, Republika Severna Makedonija, član;
- **Mr Ivan Florjanc**, redovni profesor Muzičke akademije u Ljubljani, Republika Slovenija, član;
- **Dr Laura Dimitrova**, docent Univerziteta Sv. Kliment Ohridski u Sofiji, Republika Bugarska, član;
- **Stefan Altakov**, redovni profesor Univerziteta Sv. Kliment Ohridski u Sofiji, Republika Bugarska, član;
- **Mr Smiljana Vlajić**, direktor Zavoda za kulturu Vojvodine i vanredni profesor Akademije umetnosti Univerziteta u Novom Sadu, Republika Srbija, član;
- **Mr Miloš Zatkalik**, redovni profesor Fakulteta muzičke umetnosti Univerziteta umetnosti u Beogradu, Republika Srbija, član;
- **Dr Divna Vuksanović**, redovni profesor Fakulteta dramskih umetnosti Univerziteta umetnosti u Beogradu, Republika Srbija, član;
- **Dr Srđan Marković**, redovni profesor (u penziji) Fakulteta umetnosti Univerziteta u Nišu, Republika Srbija, član;

- **Dr Ibrahim Gazala**, redovni profesor Mynia University u Egiptu, član;
- **Dr Svetislav Kosev**, docent Fakulteta likovnih umetnosti Univerziteta Sveti Ćirilo i Metodije u Velikom Trnovu, Republika Bugarska, član;
- **Dr Nataša Nagorni Petrov**, vanredni profesor Fakulteta umetnosti Univerziteta u Nišu, Republika Srbija, član;
- **Dr Danijela Zdravić Mihailović**, vanredni profesor Fakulteta umetnosti Univerziteta u Nišu, Republika Srbija, član;
- **Dr Marko S. Milenković**, docent Fakulteta umetnosti Univerziteta u Nišu, Republika Srbija, član.

ПЛЕНАРНИ ПРЕДАВАЧИ/KEYNOTE SPEAKERS

Проф. др Игор Борозан	
ЗАТИРАЊЕ МЕМОРИЈЕ У ЈАВНОМ ПРОСТОРУ НА ТЛУ СРБИЈЕ ОД 19. ДО 21. БЕКА	14
Prof. Igor Borozan	
THE OBLITERATION OF MEMORY IN PUBLIC SPACE IN THE TERRITORY OF SERBIA FROM THE 19TH TO THE 21ST CENTURY	16
Roberto Đaninetti	
„ZBORNIK: SVE STVARI UZETE U OBZIR“ SISTEMATIČNI KATALOG.....	18
Roberto Gianinetti	
“PROCEEDINGS: ALL THINGS CONSIDERED” A REASONED CATALOG.....	19

**HARMONY AND DISHARMONY /
ХАРМОНИЈА И ДИСХАРМОНИЈА**

- Jordan Šišovski
**PONOVRNO OTKRIĆE JUGOSLOVENSKEG SPOMENIČKOG
BRUTALIZMA:HAJDEGEROVSKO OSLOBAĐANJE,
JAPANSKI WABI-SABI I UVAŽAVANJE
DISHARMONIJE I PROPADANJA 23**
- Jordan Shishovski
**REDISCOVERY OF YUGOSLAV MONUMENTAL BRUTALISM:
HEIDEGGERIAN LETTING-BE, JAPANESE WABI-SABI AND
THE APPRECIATION OF DISHARMONY AND DECAY 24**
- Petja Grafenauer
Daša Tepina
**DISHARMONIJA KAO KREATIVNA SILA: AUTONOMNE ZONE,
UMETNOST I POBUNA U LJUBLJANI 2020/2021..... 25**
- Petja Grafenauer
Daša Tepina
**DISHARMONY AS A CREATIVE FORCE: AUTONOMOUS
ZONES, ART AND REBELLION IN LJUBLJANA 2020/2021 26**
- Vesna L. Kruljac
**BRANKO VE POLJANSKI: HARMONIJA I DISHARMONIJA
UMETNOSTI I ŽIVOTA..... 27**
- Vesna L. Kruljac
**BRANKO VE POLJANSKI: HARMONY AND
DISHARMONY OF ART AND LIFE..... 28**
- Јасмина С. Ђирић
**ЕСТЕТСКИ КОНЦЕПТ ИЛИ ДИСХАРМОНИЈА?
ОПЕКА У АРХИТЕКТУРИ КРАЉА МИЛУТИНА 29**
- Jasmina S. Ćirić
**AESTHETIC CONCEPT OR DISHARMONY?
BRICK IN THE ARCHITECTURE OF KING MILUTIN 30**

Тијана С. Борић	
	ХАРМОНИЈА И ДИСХАРМОНИЈА КАО ЕСТЕТСКИ КОНЦЕПТИ ПЕЈЗАЖНОГ УРЕЂЕЊА: ПРИМЕР ВРТОВА ДВОРСКОГ КОМПЛЕКСА НА ДЕДИЊУ31
Tijana S. Borić	
	HARMONY AND DISHARMONY AS AESTHETIC CONCEPTS OF LANDSCAPE ARCHITECTURE: THE CASE STUDY OF THE GARDENS OF THE ROYAL COMPOUND IN DEDINJE32
Иван Цветановић	
	КЊИЖЕВНОСТ И МЕДИЈИ33
Ivan Cvetanović	
	LITERATURE AND MEDIA34
Љиљана З. Петровић	
	ХАРМОНИЈА И ДИСХАРМОНИЈА У ДЕЛУ МАЛАПАРТЕА И БАРИКА: ДИНАМИКА И ЕТИЧКО ОДРЕЂЕЊЕ35
Ljiljana Z. Petrović	
	HARMONY AND DISHARMONY IN THE WORKS OFMALAPARTE AND BARICCO: DYNAMICS AND ETHICAL DETERMINATION36
Марија М. Панић	
	ХИБРИДИ У ФРАНЦУСКОЈ ДИДАКТИЧКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ 12. И 13. ВЕКА КАО ВИД ДИСХАРМОНИЈЕ У ХАРМОНИЈИ: ПРИМЕР СИРЕНА37
Marija M. Panić	
	HYBRIDS IN FRENCH 12TH AND 13TH-CENTURY DIDACTIC LITERATURE AS A FORM OF DISHARMONY IN HARMONY: THE EXEMPLE OF THE SIRENS38
Анастасија Љ. Коцић	
	СТВАРАЊЕ УМЕТНОСТИ – ОД ПЕРЦЕПЦИЈЕ ДО БЕСКРАЈА39
Anastasija Lj. Kocić	
	CREATING ART - FROM PERCEPTION TO INFINITY40

Јована М. Ђорђевић	
ПРИРОДА СТВАРАОЦА –	
ЛИКОВНИ ИЗРАЗ И ПОЕТИЧКИ ОКВИР.....	41
Jovana M. Đorđević	
THE NATURE OF THE CREATOR -	
ARTISTIC EXPRESSION AND POETIC FRAMEWORK.....	42
Јефимија Љ. Коцић	
ДИЗАЈН КАРАКТЕРА – УЛЕПШАВАЊЕ (ИСТИНЕ) КАО	
ПОСЛЕДИЦА ПРОМЕНА ДРУШТВЕНИХ НОРМИ.....	43
Jefimija Lj. Kocić	
CHARACTER DESIGN - BEAUTIFICATION (OF TRUTH) AS A	
CONSEQUENCE OF SOCIAL NORMS CHANGES	44
Миа М. Арсенијевић	
ДИСКРИМИНАЦИЈА ≠ ДИСХАРМОНИЈА.....	45
Mia M. Arsenijević	
DISCRIMINATION ≠ DISHARMONY	46
Весна С. Ивков	
ХАРМОНИЗАЦИЈА НАРОДНИХ МЕЛОДИЈА СРБА У	
ВОЈВОДИНИ – ПРИМЕР СВИРАЊА НА ХАРМОНИЦИ	47
Vesna S. Ivkov	
HARMONIZATION OF TRADITIONAL	
SERBIAN MELODIES IN VOJVODINA –	
AN EXAMPLE OF PLAYING THE ACCORDION	48
Јелена С. Јеленковић	
РЕФИГУРИСАНА ТЕМПОРАЛНОСТ	
МУЗИЧКОГ СНЕВАЊА У ОПЕРИ	
„МЕЛАНХОЛИЧНИ СНОВИ ГРОФА	
САВЕ ВЛАДИСЛАВИЋА“ СВЕТИСЛАВА БОЖИЋА.....	49
Jelena S. Jelenković	
REFIGURED TEMPORALITY OF	
MUSICAL DREAMING IN THE OPERA	
“MELANCHOLIC DREAMS OF COUNT	
SAVA VLADISLAVIĆ” BY SVETISLAV BOŽIĆ.....	50

Бранка Д. Ивковић Петронић	
ХАРМОНИЈА И ДИСХАРМОНИЈА	
У ЈЕЗИКУ КОНСТАНТИНА БАБИЋА	51
Branka D. Ivković-Petronić	
HARMONY AND DISHARMONY	
IN THE LANGUAGE OF KONSTANTIN BABIĆ	52
Ana N. Perunović Ražnatović	
HARMONIJA I DISHARMONIJA U POSLEDNJIM	
GUDAČKIM KVARTETIMA LUDVIGA VAN BETOVENA	53
Ana N. Perunović Ražnatović	
HARMONY AND DISHARMONY	
IN THE LAST STRING QUARTETS	
OF LUDWIG VAN BEETHOVEN	54
Mirko R. Jeremić	
Nada Ivanović O’Brajen	
IMPLIKACIJE I (DIS)HARMONIJA ŽANRA	
OPERE I FORME RUKOVETI U KOMPOZICIJAMA RUKOVETI,	
PET PESAMA ZA SOPRAN I ORKESTAR I NOVE LADINE	
PESME, ZA SOPRAN I GUDAČKI ORKESTAR ISIDORE	
ŽEBELJAN I METODIČKI POSTUPAK OBRADU KOMPOZICIJA	
U NASTAVI MUZIČKE KULTURE.....	55
Mirko R. Jeremić	
Nada Ivanović O’Brien	
IMPLICATIONS AND (DIS)HARMONY OF THE	
GENRE OF OPERA AND THE FORM OF GARLANDS IN	
COMPOSITIONS RUKOVETI, FIVE SONGS FOR SOPRANO	
AND ORCHESTRA, AND NEW SONGS OF LADA, FOR	
SOPRANO AND STRING ORCHESTRA, BY ISIDORA ŽEBELJAN	
AND METHODOLOGICAL PROCESS OF ANALYZING	
COMPOSITIONS IN MUSIC EDUCATION CLASSES	56
Danijela D. Zdravić Mihailović	
HARMONIJA KAO SREDSTVO	
DINAMIZACIJE REPRIZE U SONATNOM OBLIKU	57
Danijela D. Zdravić Mihailović	
HARMONY AS A MEANS OF DYNAMIZATION	
OF REPRIZE IN A SONATA FORM	58

Nada Ivanović O’Brajen	
ХАРМОНИЈА И ДИСХАРМОНИЈА ИЗ ПСИХОАНАЛИТИЧКЕ ПЕРСПЕКТИВЕ	59
Nada Ivanović O’Brien	
HARMONY AND DISHARMONY FROM PSYCHOANALITIC PERSPECTIVE	60
Биљана С. Милановић	
ИСПИТИВАЊЕ РАДА МУЗИЧКИХ ИНСТИТУЦИЈА ТОКОМ ПАНДЕМИЈЕ НА ПРИМЕРУ ДЕЛОВАЊА БЕОГРАДСКЕ ФИЛХАРМОНИЈЕ	61
Biljana S. Milanović	
QUESTIONING THE WORK OF MUSICAL INSTITUTIONS DURING THE PANDEMIC ON THE EXAMPLE OF ACTIVITIES OF THE BELGRADE PHILHARMONIC ORCHESTRA	62
Марко П. Јанковић	
Дејан Г. Ђирић	
Марко С. Миленковић	
АЛГОРИТАМ ЗА ПРАЂЕЊЕ АПСОЛУТНЕ ВИСИНЕ ТОНА У КОМПЛЕКСНОМ ЗВУКУ БАЗИРАН НА КЕПСТРУМУ	63
Marko P. Janković	
Dejan G. Ćirić	
Marko S. Milenković	
CEPSTRUM – BASED ALGORITHM FOR PITCH TRACKING IN COMPLEX SOUND	64

ПЛЕНАРНИ ПРЕДАВАЧИ
KEYNOTE SPEAKERS

ЗАТИРАЊЕ МЕМОРИЈЕ У ЈАВНОМ ПРОСТОРУ НА ТЛУ СРБИЈЕ ОД 19. ДО 21. ВЕКА

Концепт *damnatio memoriae* своје корене има у древном Риму, у доба када су бисте свргнутих императора бивале насилно обезглављене. Накнадно постављање главе нових владара на њихово место је говорило о превредновању и стварању новог сећања. Коначно брисање девастираног објекта из колективног памћења заједнице је сведочио о симболичном и правном поништењу претходног суверена као амблема читавог поретка, уместо кога је визуелизован нови вредносни систем оличен у глави актуелног владара.

Тако су уметност и њени изрази бивали подређени идеолошким и друштвеним аспектима читања уметничког дела као првокласног политичког амблема и меморијског места сећања. Харизматична вредност дела је надишла његову естетску вредност, те су уметнички артефакти као симболи и вредносни обрасци противничке стране и меморијски топови заједнице неретко бивали девастирани.

Управо се таквим чини и знаменити сукоб око поштовања икона који је до сржи потресао византијско друштво 8. и 9. века. Иза наизглед верског сукоба око суштине религиозне слике нашли су се разнолики друштвени, културни, политички разлози. Готово уништење православних слика у доба овог иконокластичког спора је постало парадигма за сва потоња уништења уметничких предмета која су у савремено доба попримила и одређење сукоба цивилизација.

У таквом духу може се пратити деструкција уметничких дела у модерно и савремено доба на тлу данашње Републике Србије. Током 19. века је у младој српској држави дошло до девастације наслеђа на релацији османско/српско. Разарање Карађорђевог града у Тополи након слома Првог српског устанка од османске власти, као и континуирана разградња исламских верских објеката од стране српске стране крајем 19. века сведочили су о поништењу оног *другог*, замишљеног и стварног непријатеља.

Деветнаести век су обележили и међудинастички сукоби у Србији. Девастација озлоглашене Гургусовачке куле крај Књажевца је најексплицитнији пример поништења меморије супарничке династије.

Потом су дошла разарања од страних завојевача. Велики рат је проузроковао масовну девастацију српског културног наслеђа. Бугарски и аустроугарски окупатори су систематски поништавали споменике и друге слике које су меморисале српске династије и српску нацију.

Након Великог рата и стварања Краљевине СХС/Југославије дошло је до праведне одмазде. Нове власти су на територији некадашње јужне Угарске поништиле бројне аустријске и мађарске националне споменике и владарске портрете Хабзбурговаца. Истовремено је по налогу краља Александра за потребе изградње споменика Незнаком јунаку дошло до деструкције средњовековног града Жрнова на Авали, што је потврдило праксу аутодеструкције претходних слојева материјалног наслеђа.

Период након окончања Другог светског рата је потврдио праксу негације претходног режима и његових визуелних топоса. Нове револуционарне власти су по устаљеном механизму потиснуле сећање на претходну државу и њене монархе. У таласу деструкције су пострадали многобројни династички споменици као сведочанство претходног монархистичког система.

Након слома СФРЈ дошло је до поновног превредновања друштва. Некадашњи комунистички амблеми и разнолике иконичне Титове представе су у новом таласу потирања сећања девастирани и потом измештени из колективног сећања.

Постепена разградња СР Југославије је проузроковала нове ратне сукобе. НАТО интервенција 1999. је потврдила стратешко и систематско разарање важних комуникационих, али и симболичких топоса на територији Србије. Након тога је уследило огромно разарање српских православних објеката на подручју Косова и Метохије од стране албанских сепаратиста.

Коначно, у новије време је дошло до низа нових идеолошких и дневнополитичких учитавања у монументални споменик Стефану Немањи у Београду. Поједини тонови блиски старим иконокластичким тенденцијама који су се могли чути током ове сложене полемике у јавности говоре о претрајавању концепта девастације материјалне баштине у јавном простору Србије на почетку треће деценије 21. века.

Они сведоче о различитим културолошким, политичким, естетским и другим оквирима епохе који неретко на концу доводе до деструкције уметничких и визуелних дела, и тако доприносе поништењу *другог* и потирању заједничког сећања једне заједнице, града, државе, групе... у јавном простору.

Кључне речи: *damnatio memoriae*, колективно сећање, споменичка култура, меморијски топос, политички амблем, дисхармонија у друштву.

THE OBLITERATION OF MEMORY IN PUBLIC SPACE IN THE TERRITORY OF SERBIA FROM THE 19TH TO THE 21ST CENTURY

The concept of *damnatio memoriae* has its origins in ancient Rome when the busts of overthrown emperors were forcibly beheaded. The subsequent installation of the heads of the new rulers in their place spoke of revision and the creation of a new memory. The final obliteration of the devastated object from the community's collective memory testified to the symbolic and legal cancellation of the previous sovereign as the emblem of the entire order, instead of which a new value system embodied in the head of the current ruler was visualised.

Thus, art and its expressions were subordinated to the ideological and social aspects of reading a work of art as a first-class political emblem and a memory place of remembrance. The charismatic value of the artwork surpassed its aesthetic value, so artefacts as symbols, values and memory *topoi* of the opposing side were often devastated.

The above issue seems to be the essence of the famous conflict over the veneration of icons, which shook the Byzantine society of the 8th and 9th centuries to the core. There were various social, cultural, and political reasons behind the seemingly religious conflict over the essence of the religious image. The massive destruction of Orthodox paintings during this iconoclastic dispute has become a paradigm for all subsequent destruction of art objects, which in modern times have taken on the definition of the conflict of civilisations.

In such a spirit, one can follow the destruction of works of art in modern and contemporary times in the present Republic of Serbia territory. During the 19th century, there was a devastation of the Ottoman /Serbian heritage in the rising Serbian state. The destruction of Karadjordje's town in Topola after the collapse of the First Serbian Uprising by the Ottoman authorities, as well as the continuous disintegration of Islamic religious buildings by the Serbian side at the end of the 19th century, testified to the cancellation of the *other*, imaginary and real enemy.

Inter-dynastic conflicts in Serbia also marked the 19th century. The devastation of the notorious Gurgusovačka tower near Knjaževac is the most explicit example of the obliteration of the memory of the rival dynasty.

Then came the destruction from foreign invaders. The Great War caused mass devastation of the Serbian cultural heritage. The Bulgarian and Austro-Hungarian occupiers systematically destroyed monuments and paintings that commemorated Serbian dynasties and the Serbian nation.

After the Great War and the creation of the Kingdom of SCS / Yugoslavia, there was an act of rightful revenge. The new authorities demolished numerous Austrian and Hungarian national monuments and rulers, portraits of the Habsburgs on the territory of former southern Hungary. At the same time, upon the order of King Alexander, for the needs of the construction of the monument to the Unknown Hero, the medieval town of Žrnovo on Avala was destroyed, which confirmed the practice of self-destruction of the previous layers of material heritage.

After World War II, the practice of nullifying the previous regime and its visual topos reappeared. According to the established mechanism, the new revolutionary authorities suppressed the memory of the previous state and its monarchs. Numerous dynastic monuments were damaged in the wave of destruction as a testimony to the previous monarchist system.

After the collapse of the SFRY, there was a new reevaluation of society. The former communist emblems and iconic Tito's images were devastated in a new wave of memory suppression to be displaced from the collective memory.

The gradual disintegration of FR Yugoslavia caused new wars. The NATO intervention in 1999 confirmed the strategic and systematic destruction of essential communication and symbolic topoi in the territory of Serbia. It was followed by the massive destruction of Serbian Orthodox buildings in Kosovo and Metohija by Albanian separatists.

Finally, in recent times, we have witnessed a number of new ideological and daily political insertions into the monument to Stefan Nemanja in Belgrade. Some tones close to the old iconoclastic tendencies that could be heard during this complex polemics in public speak about the lasting of the concept of the devastation of material heritage in the public space of Serbia at the beginning of the third decade of the 21st century.

They testify to different cultural, political, aesthetic and other frameworks of the epoch, which often cause destroying the visual and works of art, and thus contributing to the annulment of the *other* and the destruction of the common memory of a community, city, state, group, etc. in public space.

Keywords: *damnatio memoriae, collective memory, monument culture, memory topos, political emblem, disharmony in society*

**„ZBORNİK: SVE STVARI UZETE U OBZIR“
SISTEMATIČNI KATALOG**

Danas, 26. maja 2021. godine, počinje analiza i praktični razvoj mog ličnog Sistematičnog kataloga. Mene „obavezuju“ okolnosti: (ležeran?) poziv da se u okviru svog umetničkog stvaranja bavim harmonijom i disharmonijom.

„Nemam alternativu: moram to da uradim!“ Prihvatam.

„Mogli biste da radite po skraćenom radnom vremenu“, predlaže moj prijatelj Atilio Ofer, „počnite s razmišljanjem o ideji, napišite 150 reči i sačekajte da bude prihvaćena ili odbijena. Da je tema vašeg rada bila odbijena, ne bi bilo izgubljeno vreme“.

Odgovaram: „Određena misaona dinamika ne funkcioniše na taj način. Bar ne kod mene. Postoje molekuli koji počinju da se kreću; hemija i fizika koje se aktiviraju. Sistematični katalog, sa indeksom, nekim reklamnim sloganima, nekim postmodernim stavovima koji se tiču ironije, igre, kontradikcija, paradoksa... Već sam utisnuo prvu matricu drvenih blokova, sutra će biti odštampana na prvoj stranici moje sledeće Knjige umetnika.

Prekosutra pravim prvu fotografiju i ubacujem je u ovaj izmišljeni katalog. To je samo početak.”

Ključne reči: *Postmoderni sistematični katalog, drvorezi, knjiga umetnika, razvoj kreativnog procesa*

Independent artist, Vercelli, Italia

**“PROCEEDINGS: ALL THINGS CONSIDERED”
A REASONED CATALOG**

Today May 26, 2021, the analysis and practical development of my personal Reasoned Catalog begins. I am "obliged" by circumstances: a (casual?) invitation to deal with harmony and disharmony during my artistic creation.

"I have no alternative: I have to do it!" I affirm.

"You could work part-time," suggests my friend Attilio Offer, "start with a thought around an idea, write 150 words and wait for it to be accepted or rejected. If your Paper Topic were discarded, you wouldn't have wasted any time."

I reply: "Certain dynamics of thought don't work that way. At least not on myself. There are molecules that begin to move; chemistry and physics that are activated. A Reasoned Catalog with an Index, advertising slogans, some postmodern attitudes concerning irony, play, contradictions, paradoxes... I have already engraved the first woodblock matrix, tomorrow it will be printed on the first page of my next Artist's Book.

The day after tomorrow I take the first photograph and insert it in this fictitious catalog. It's just the beginning."

Key words: *Postmodern Reasoned Catalog, woodcuts, artist's book, development of my creative process*

**HARMONY AND DISHARMONY /
ХАРМОНИЈА И ДИСХАРМОНИЈА**

Univerzitet Američki koledž Skoplje, Škola za arhitekturu i dizajn,
Skoplje, Severna. Makedonija

UDC 72 : 069.9 (497.1) 1948/1980

PONOVNO OTKRIĆE JUGOSLOVENSKOG SPOMENIČKOG BRUTALIZMA:HAJDEGEROVSKO OSLOBAĐANJE, JAPANSKI WABI-SABI IUVAŽAVANJE DISHARMONIJE I PROPADANJA

Izložba MoMA-e „Ka konkretnoj utopiji: Arhitektura u Jugoslaviji, 1948–1980. godine“ zaokupila je maštu globalne javnosti 2019. godine. Zašto baš u ovo doba postoji takva fascinacija ovim poluraspadnutim betonskim ruševinama koje su progutale trava i priroda? Naša tvrdnja je da je ovaj trenutak u istoriji sklon da ceni izvesnepoluraspadnute, korodiranepredmete. Ovo doba propasti – ekonomska propast, klimatska propast, politička propast – pronalazi zadovoljstvo, kao i samoodraz u ovim jugoslovenskim brutalističkim spomenicima. Kontrast između gotovo naučnofantastičnih utopijskih ideala sa raspadnutom stvarnošćunastoji da nam pokaže naše neskladno stanje. Hajdegerovski koncepti „oslobađanja“ (Gelassenheit) i „događanja“ (Ereignis), kao i japanski koncept *wabi-sabi*– estetskouvažavanje disharmoničnog, ostarelog i krhkog predmeta, poslužiće nam da odgovorimona naše ključno pitanje. Interpretativna fenomenologija koristiće se kao glavni metodološki pristup.

Ključne reči: *Brutalizam, arhitektura, disharmonija, wabi-sabi, oslobađanje.*

*University American College Skopje, School of Architecture and Design,
Skopje, North Macedonia*

REDISCOVERY OF YUGOSLAV MONUMENTAL BRUTALISM: HEIDEGGERIAN LETTING-BE, JAPANESE WABI-SABI AND THE APPRECIATION OF DISHARMONY AND DECAY

In 2019 the MoMA's exhibition "*Toward a Concrete Utopia: Architecture in Yugoslavia, 1948–1980*" captured the imagination of the global public. Why exactly at this time is there such a fascination with these semi-decayed concrete ruins engulfed by grass and nature? Our claim is that this particular moment in history is attuned to appreciate a particular type of half-decayed, corroded object. This age of ruin - economic ruin, climate ruin, political ruin - finds satisfaction, as well as self-reflection in these Yugoslav brutalist monuments. The contrast between the almost sci-fi utopian ideals with the decayed reality seeks to show us our disharmonious state. Heideggerian concepts of *letting be* (*Gelassenheit*) and *enowning* (*Ereignis*), as well as the Japanese concept of *wabi-sabi* - the aesthetic appreciation of the disharmonious, the aged, the fragile object, will be used to help answer our main question. Interpretative phenomenology will be used as a main methodological approach.

Key words: *Brutalism, architecture, disharmony, wabi-sabi, letting-be.*

Petja Grafenauer

e-mail: petja.grafenauer@aluo.uni-lj.si

Akademija za likovnu umetnost i dizajn, Univerzitet u Ljubljani, Slovenija

Daša Tepina

e-mail: dasa.tepina@aluo.uni-lj.si

Akademija za likovnu umetnost i dizajn, Univerzitet u Ljubljani, Slovenija

UDC 7.038.53/.55 "2020/2021"(497.4)

DISHARMONIJA KAO KREATIVNA SILA: AUTONOMNE ZONE, UMETNOST I POBUNA U LJUBLJANI 2020/2021.

Cilj prezentacije je dokumentovati, kontekstualizovati i teoretizovati umetničke akcije u Sloveniji u periodu 2020–2021. i razumeti ih kao sledbenike avangardnih pokreta 20. veka. Kada se umetnost bori za svoju autonomiju u iskustvu i proizvodnji, može da dostigne stadijum da postane avangardna.

Umetnost koja se sukobljava može da zahteva nemoguće, bori se za svoj prostor i mesto i postaje sam život—tada ona postaje avangarda. Zatim prelazi iz zone čiste estetike u polje etike, iz privatnog / pojedinačnog u javno/ društveno.

Pokret možemo shvatiti kao element preseka estetike i politike. Ransijer primećuje da je socijalna revolucija kćerka estetske revolucije, zasnovane na samoobrazovnoj umetnosti, formiranju novog senzora, koji označava novi kolektivni etos. Politika estetike je način da se predloži preuređenjenog prostora, da se umetnost ponovo konfigurise kao političko pitanje ili da se afirmiše kao istinska politika.

Ključne reči: *umetnost, pobuna, avangarda, autonomija, protesti u Ljubljani 2020/2021*

Petja Grafenauer

e-mail: petja.grafenauer@aluo.uni-lj.si

Academy of Fine Arts and Design, University of Ljubljana, Ljubljana, Slovenia

Daša Tepina

e-mail: dasa.tepina@aluo.uni-lj.si

Academy of Fine Arts and Design, University of Ljubljana, Ljubljana, Slovenia

DISHARMONY AS A CREATIVE FORCE: AUTONOMOUS ZONES, ART AND REBELLION IN LJUBLJANA 2020/2021

The aim of the presentation is to document, contextualize and theorise artists actions in Slovenia in 2020-2021 and understand them as followers of avant-garde movements of the 20th century. When an art fights for its autonomy in experience and production it can reach a point of becoming avant-garde.

Confrontational art can demand the impossible, struggle for its space and place and becomes life itself—it becomes avant-garde. Then it transfers from the zone of merely aesthetic to the field of ethics, from private /individual to public/social.

We can understand the movement as an element of intersection between aesthetic and politics. Rancière notes that social revolution is the daughter of aesthetic revolution, based on self-education art, a formation of a new sensorium which signifies a new collective ethos. Politics of aesthetics is a way of proposing rearrangements of its space, reconfiguring art as a political issue or asserting itself as true politics.

Key words: *art, rebellion, avant-garde, autonomy, protests in Ljubljana 2020/2021*

BRANKO VE POLJANSKI: HARMONIJA I DISHARMONIJA UMETNOSTI I ŽIVOTA¹

Predmet izlaganja je multimedijalno stvaralaštvo Branka Ve Poljanskog (1898–1947) iz predzenitističkog, zenitističkog i postzenitističkog perioda. Težište eksplikacije usmereno je na analizu inovativnih formalnih i sadržinskih aspekata autorskih časopisa (*Svetokret*, *Dada-Jok*) i publikacija (*77 samoubica*, *Panika pod suncem*, *Tumbe*, *Crveni petao*), likovnih ostvarenja (ilustracije, crteži, akvareli, gvaševi, slike) i strategija javnog umetničkog delovanja (večernje, predavanja, demonstracije, izložbe), realizovanih tokom treće decenije 20. veka. Reč je o intermedijalnoj umetničkoj praksi artikulisanoj u skladu sa principima evropske avangarde, a u suprotnosti sa etabliranim tokovima jugoslovenske umetnosti tog doba. Stvarajući umetnost u harmoniji sa ličnim estetičkim i etičkim načelima, a u disharmoniji sa dominantnim kulturnim modelom i ideološkim matricama, Poljanski se profilisao kao jedna od vodećih, ali i najkontroverznijih ličnosti jugoslovenske avangarde. Konzervativna lokalna sredina nikada nije prihvatila niti razumela umetničke eksperimente Poljanskog, što je umnogome doprinelo njegovoj rezignaciji, egzistencijalnom krahu i marginalnoj poziciji na institucionalnoj mapi značenja.

Ključne reči: *Branko Ve Poljanski, avangarda, modernizam, multimedijalni umetnički eksperiment, polemička recepcija.*

¹ Projekat: „Srpska umetnost XX veka: nacionalno i Evropa“ (br. 177013)

BRANKO VE POLJANSKI: HARMONY AND DISHARMONY OF ART AND LIFE²

The subject of the presentation is the multimedia artwork of Branko Ve Poljanski (1898–1947) from the pre-zenitist, zenitist and post-zenitist period. The focus of the explication is on the analysis of innovative formal and content aspects of author's magazines (*World-Turning*, *Dada-No*) and publications (*77 Suicides*, *Panic under the Sun*, *Upside Down*, *Red Rooster*), fine arts achievements (illustrations, drawings, watercolors, gouaches, paintings) and strategy of public artistic activity (performances, lectures, demonstrations, exhibitions), realized during the third decade of the 20th century. It is an intermedia artistic practice articulated in accordance with the principles of the European avant-garde, and in contrast to the Yugoslav artistic mainstream of that time. Creating art in harmony with his personal aesthetic and ethical principles, and in disharmony with the dominant cultural model and ideological matrices, Poljanski profiled himself as one of the leading, but also the most controversial figures of the Yugoslav avant-garde. The conservative local community never accepted or understood Poljanski's artistic experiments, which greatly contributed to his resignation, existential collapse and marginal position on the institutional map of meaning.

Key words: *Branko Ve Poljanski, avant-garde, modernism, multimedia art experiment, polemical reception.*

² Project: "Serbian Art of the 20th Century: National and Europe" (No. 177013)

ЕСТЕТСКИ КОНЦЕПТ ИЛИ ДИСХАРМОНИЈА? ОПЕКА У АРХИТЕКТУРИ КРАЉА МИЛУТИНА³

У раду се разматрају питања постављања орнамената на фасадама цркава изграђених за време владавине српског краља Милутина (1282–1321). Артикулација фасада је таква да се орнаменти изведени опеком постављају у одређеним тематским целинама. Орнаменти најчешће нису постављени симетрично. Могло би се рећи да је реч о асиметрији као естетичком начелу. У раду ће бити речи о орнаментима источне фасаде Цркве Светог Прохора Пчињског, северне и јужне фасаде Цркве Богородице Љевишкеу Призрену, Цркве Светог Ђорђау Старом Нагоричину, Грачаници, као и двема црквама које је краљ Милутин подигао у Солуну (Црква Св. Николе Органоса и Црква Св. Ђорђа, која је недавно препозната у цркви Таксијарси). Упоредивањем сличних солунских и цариградских решења, долази се до закључка да су одређени, наизглед дисхармонични елементи фасаде, у ствари сасвим особено решење у архитектури, решење које подразумева својеврсну оригиналност и специфичност естетичког концепта за време владавине краља Милутина и епохе Палеолога.

Кључне речи: *дисхармонија, архитектура, опека, орнамент, краљ Милутин.*

³ Текст је реализован у оквиру пројеката: „Хришћанска култура на Балкану у средњем веку: Византија, Срби и Бугари од 9. до 15. века“ (177015) и „Средњовековна уметност у Србији и њен европски контекст“ (177036), финансираних од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

AESTHETIC CONCEPT OR DISHARMONY? BRICK IN THE ARCHITECTURE OF KING MILUTIN⁴

The paper aims to discuss the problem of specific brickwork decor of churches built during the reign of Serbian King Milutin (1282 - 1321). The articulation of the facades is such that the ornaments made of bricks are placed in certain thematic units. Quite often the ornaments are not placed symmetrically. It could be said that the asymmetry visible on the facades was an aesthetic principle. The paper will discuss the ornaments executed at the eastern facade of the church of St. Prohor Pčinjski, the northern and southern facades of the church of Holy Mother of God (Ljeviška) in Prizren, the church of St. George in Staro Nagoričino, Gračanica, as well as two churches built by King Milutin in Thessaloniki (church of St. Nicholas Orphanos and the church of St. George, recently identified as the church of Taxiarchs). Comparing similar solutions from Thessaloniki and Constantinopolitan ones, certain, seemingly disharmonious elements of the facade imply a kind of originality and specificity of aesthetic concepts during the reign of King Milutin and the Palaeologan era.

Key words: *disharmony, architecture, brick, ornament, King Milutin.*

⁴ This article is a part of two projects: 'Christian culture on the Balkans in Middle Ages: Byzantium, Serbs and Bulgars from 9th to 15th century' (177015) and 'Medieval Art in Serbia and its European context' (177036) financed by the Ministry of Education, Science, and Technological Development of the Republic of Serbia.

ХАРМОНИЈА И ДИСХАРМОНИЈА КАО ЕСТЕТСКИ КОНЦЕПТИ ПЕЈЗАЖНОГ УРЕЂЕЊА: ПРИМЕР ВРТОВА ДВОРСКОГ КОМПЛЕКСА НА ДЕДИЊУ

Вртови Дворског комплекса на Дедињу који окружују и употпуњују главна репрезентативна здања Краљевског и Белог двора, представљају флористички богате резервате ретких биљних врста који својом повезаношћу са архитектуром, скулптуром, парковским мобилијаром и примењеним обликовним принципима представљају антологијске примере уметности хортикултуре на просторима некадашње Југославије. Идејни творац дворског парка на Дедињу био је реномирани пејзажни архитекта Рене Едуард Андре који је, настављајући револуционарне идеје свог оца на пољу пејзажне архитектуре, значајно допринео ширењу нових хортикултуралних доктрина и промовисању концепта композитних паркова у коме је сједињен до тада незамислив спој уређења вртова. Рад ће на овом примеру анализирати како се усаглашавају привидни склад и несклад творећи ефектно уметничко дело.

Кључне речи: *Дворски комплекс на Дедињу, пејзажна архитектура, композитни парк, парковска скулптура, дворска архитектура.*

HARMONY AND DISHARMONY AS AESTHETIC CONCEPTS OF LANDSCAPE ARCHITECTURE: THE CASE STUDY OF THE GARDENS OF THE ROYAL COMPOUND IN DEDINJE

The gardens of the Palace complex on Dedinje, which surround and wrap up the main representative buildings of the Royal and White Palaces, represent floristically rich reserves of rare plant species which, with their interconnection with architecture, sculpture, park furniture and the applied design principles, are regarded the anthological examples of the horticultural art form in former Yugoslavia. The creator of the Royal parks in Dedinje was the renowned landscape architect René-Edouard André, who continued his father's revolutionary ideas in the field of landscape architecture and significantly contributed to the spread of new horticultural doctrines and the promotion of the concept of composite parks, in which a hitherto unimaginable combination of gardens is united. Using these gardens as a case study, the paper analyses how the apparent concord and discord are harmonised, creating a successful work of art.

Key words: *The Royal Compound in Dedinje, landscape architecture, composite park, park sculpture, court architecture.*

КЊИЖЕВНОСТ И МЕДИЈИ

Књижевност као дијалог кроз време је много старија дисциплина комуницирања са публиком од осталих дисциплина које област модерних електронских медија обухвата. Међутим, у модерном и постмодерном времену се донекле занемарује чињеница да је књижевност језичка уметност чија је основна улога комуникативност. Отуда и долази до све видније дисхармоније модерних медија (телевизије, интернета, на првом месту) према хармонији књижевног текста, па се значења која производе ти медији знатно и дисхармонично односе према значењима књижевног текста.

У овом раду ћемо покушати да истражимо механизме деловања модерних електронских медија који по сваку цену покушавају да занемаре значај и естетске вредности књижевних дела, па као једна од последица јавља се то да се књижевности не даје довољно простора, а као посредна, да сценарије за филмове и серије пишу писци који не поштују основне норме произвођења значења, али и естетске, језичке и стилске критеријуме.

Кључне речи: *књижевност, модерни електронски медији, значење, језик, стил.*

LITERATURE AND MEDIA

Literature as a dialogue through time is a much older discipline of communication with the audience than other disciplines that the field of modern electronic media encompasses. However, in modern and postmodern times, the fact that literature is a linguistic art whose basic role is communicative is somewhat neglected. Hence the increasingly visible disharmony of modern media (television, internet, in the first place) towards the harmony of the literary text, so the meanings produced by these media are significantly and disharmoniously related to the meanings of the literary text.

In this paper, we will try to explore the mechanisms of action of modern electronic media that at all costs try to ignore the importance and aesthetic values of literary works, so that one of the consequences is that literature is not given enough space, and as an indirect- gives scripts for films and series written by writers who do not respect the basic norms of meaning production, but also aesthetic, linguistic and stylistic criteria.

Keywords: *Literature, modern electronic media, meaning, language, style*

**ХАРМОНИЈА И ДИСХАРМОНИЈА
У ДЕЛУ МАЛАПАРТЕА И БАРИКА:
ДИНАМИКА И ЕТИЧКО ОДРЕЂЕЊЕ**

Малапартеово дело *Живео Кобарид!* и Бариков роман *Ова прича* тематски се додирују у сценама из Првог светског рата. У Малапартеовом делу хармонија и дисхармонија на друштвеној разини коначна су и етички јасно одређена стања универзалног важења: дисхармонија је зло, оличено у рату, хармонија је добро, оличено у миру и равноправности. Барико, у маниру постмодерне, све релативизује, хармонија од колективне визије постаје ствар индивидуалне потраге, историја, као велика метаприча, разлаже се на низ алтернативних прича. Хармонија и дисхармонија у Бариковом делу нестабилне су и динамичне категорије са потенцијалом да сваког тренутка прерасту у своју супротност. Та динамика поседује сопствену унутрашњу инерцију, што на друштвеној разини амнестира појединца од одговорности. Етичка одређења су искључена. Малапарте говори о „океанском осећању“ – човековој могућности да се уклопи у свеопшту хармонију свемира, Барико је скептичан – ред и хармонија природе остају недокучиви за човека. У компаративној анализи коришћене су теоријске поставке Сирилника, Лиотара, Хачион, Франкла.

Кључне речи: *хармонија, дисхармонија, динамика, етичко одређење.*

**HARMONY AND DISHARMONY
IN THE WORKS OF MALAPARTE AND BARICCO:
DYNAMICS AND ETHICAL DETERMINATION**

Malaparte's *Long live Kobarid!* and Baricco's *This Story* thematically meet in the First World War scenes. Malaparte's harmony and disharmony at the social level are final and ethically clearly defined states of universal value: disharmony is evil, embodied in war, harmony is good, embodied in peace and equality. Baricco relativizes everything, harmony, from the collective vision becomes a matter of individual search, history, as a great meta-story, is decomposed into a series of alternative stories. Harmony and disharmony are dynamic categories with the potential to grow into their opposite any moment. This dynamics has its internal inertia, which at the social level releases individuals from responsibility. Ethical determinations are excluded. Malaparte's 'ocean feeling' is man's ability to fit into overall harmony of the universe. Baricco is skeptical - nature's order and harmony remain incomprehensible to man. In the comparative analysis, the theoretical settings of Cyrulnik, Lyotard, Hutcheon, Frankl were used.

Key words: *harmony, disharmony, dynamics, ethical determination.*

ХИБРИДИ У ФРАНЦУСКОЈ ДИДАКТИЧКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ 12. И 13. ВЕКА КАО ВИД ДИСХАРМОНИЈЕ У ХАРМОНИЈИ: ПРИМЕР СИРЕНА

Будући да средњовековна дидактичка књижевност 12. и 13. века има за циљ да, полазећи од примера из природњачких списа, пружи поуку читаоцу и да велича богатство и разноврсност бића створених од стране Творца, поставља се питање које је место хибрида наслеђених из грчке антике, какви су кентаур, грифони, сирене, у свету који се доживљавао као савршена и хармонична божанска твар. Позивајући се на проучаваоце срењовековне симболике (Ф. Замбон, У. Еко, А. Стрибел), као и на оне који су се посветили проучавању историје симбола сирене (Е. Фарал, Ж. Леклер-Маркс), размотрићемо која је заступљеност овога симбола у доба процвата бестијаријума и енциклопедија на вулгарном француском језику и какву су вредност имали симболи хибридних бића. Корпус овога рада су француски бестијаријуми, енциклопедије и космографска дела 12. и 13. века.

Кључне речи: *сирене, хибриди, бестијаријум, хармонија, француска књижевност средњег века.*

HYBRIDS IN FRENCH 12TH AND 13TH-CENTURY DIDACTIC LITERATURE AS A FORM OF DISHARMONY IN HARMONY: THE EXEMPLE OF THE SIRENS

Since medieval didactic literature (12th and the 13th century) had the aim to instruct the readers on the religious truths by using the examples taken from books on natural history and to celebrate the diversity of the beings created by God, a question arises: which was the place of the hybrids inherited from the Greek Antiquity, such as centaurs, griffins, sirens, etc, in the world which was understood as a perfect and harmonic result of God's creation? By relying on the works of the researchers on medieval symbolism (F. Zambon, U. Eco, A. Strubel), as well of those who particularly focused on the symbol of the siren (E. Faral, J. Leclercq-Marx), we will focus on establishing the presence of this symbol in the time of the resurgence of bestiaries and encyclopaedias in vulgar French language, as well as the symbolic value of these hybrid beings. This research will examine the corpus composed of French bestiaries, encyclopaedias and cosmographic works written in the 12th and the 13th century.

Key words: *sirens, hybrids, bestiary, harmony French medieval literature*

СТВАРАЊЕ УМЕТНОСТИ – ОД ПЕРЦЕПЦИЈЕ ДО БЕСКРАЈА

Приложени рад бави се проблемом перцепције и разумевањем околине и оних који постоје у њој кроз призму уметника и његовог процеса стварања. Тренутак креирања (стварања), када аутор храбро ускочи у вртлог илузије и изгуби се у бесконачној авантури, подсећа да су претпоставке које има о свету и људима који га окружују понекад само перцепција. У почетку се назире само тачка која лебди мењајући своје контуреи попримајући себи својствен облик, а касније уложени труд, вешто и са пуно љубави сједињен са поштењем и чврстим карактером, ослобађа топлину личности коју је оформио. Покушај изласка из тишине настао је из потребе да се једно искуство, један доживљај света, подели са другим бићем. Када се на једном месту нађу богата имагинација и бритак ум, настају дела попут праска мисли које стварају притисак тежњом да се ослободе, а оно што их повезује је отисак душе уметника и уметности.

Кључне речи: *креација, перцепција, стварање, имагинација.*

CREATING ART - FROM PERCEPTION TO INFINITY

The paper analyzes the problem of perception and understanding of the environment and those that exist in it, through the artist's prism and the process of creation. The moment of creation, when the author bravely jumps into the world of illusion and gets lost in this adventure, reminds us that the assumptions he has about the world and the people around him are sometimes just a perception. In the beginning, only an idea can be seen that floats, changing its contours, taking on its own shape, and later, the effort invested, skillfully and lovingly combined with honesty and strong character, releases the warmth of the personality he has formed. The attempt to get out of the silence arose from the need to share one experience with another human being. When a rich imagination and a sharp mind are found in one place, fabulous works are created are striving to free themselves. What connects them is the imprint of the soul of the artist and art.

Keywords: *creation, perception, creation, imagination.*

ПРИРОДА СТВАРАОЦА – ЛИКОВНИ ИЗРАЗ И ПОЕТИЧКИ ОКВИР

Основу сопствене стваралачке поетике и дугогодишњег уметничког изражавања чини констелација психичког и емоционалног стања, као и личног и друштвеног односа према природи, еколошкој свести и пролазности као феномену. Природа самог ствараоца и његова намера да изрази своју личну исповест, сопствене рефлексије или незадовољство и критички однос према одређеном феномену, може бити запажена само уколико је праћена изузетном вештином и истрајношћу у уметничком раду. Само оно аутентично уметничко дело, саздано из истинске конекције уметника са самим собом, оставља траг постојања и остварује суштину уметничке мисије. Сталним промишљањем и особеним креативним поступком, стваралачки процес бива заокружен.

Лични поетички оквир истражује теме пролазности и девастације, затим приказује фрагментарност и заустављеност хронолошког тока кроз мотив биоморфних структура у процесу распадања, указујући на нарушену равнотежу биодиверзитета, У том смислу, рад се може посматрати као ангажован јер се дотиче актуелног питања еколошке свести и проблема садашњице.

Трагови девастације, представљени као ликовни елементи у специфичном композицијском решењу, заправо су евокативне иконе прошлих времена и опомене на крхкост будућности. Приступ теми израз је одушевљења природом, њеним снажним доживљајем и њеним лепотама.

Естетски ужитак у патини времена произилази из преиспитивања човекове позиције у свету и природи. Све ужурбанији начин живота чини да човек буде све више истргнут из природе као изоловани фрагмент, онај који води битку против немог а немилосрдног рада времена. Само близак сусрет са девастираним остацима у експлоатацији природе указује на евидентну потребу за очувањем етике, морала и бројних принципа. Ту се огледа тајна властитога смирења и способност прихватања сопствене смртности и ништавности. Таква врста освешћености о пролазном времену представља успостављање хармоније у дисхармонизованом току свести данашњег човека.

Кључне речи: *природа, пролазност, графика, цикличност, екологија.*

THE NATURE OF THE CREATOR - ARTISTIC EXPRESSION AND POETIC FRAMEWORK

The basis of its own creative poetics and long-term artistic expression is the constellation of mental and emotional state, as well as personal and social attitude towards nature, ecological consciousness, and transience as a phenomenon. The nature of the creator himself and his intention to express his personal confession, his own reflections or dissatisfaction and a critical attitude towards a certain phenomenon, can be noticed only if it is accompanied by exceptional skill and perseverance in the work of art. Only authentic work of art, created from the true connection of the artist with himself, leaves a trace of existence and realizes the essence of the artistic mission. The creative process is completed through constant reflection and unique procedure. In that sense, the work can be seen as engaged because it touches on the current issue of environmental awareness and the problems of the present.

The personal poetic framework explores the themes of transience and devastation, then shows the fragmentation and stagnation of the chronological flow through the motif of biomorphic structures in the process of decay, pointing to the disturbed balance of biodiversity.

Traces of devastation presented as artistic elements in a specific compositional solution, are in fact evocative icons of past times, and warnings of the fragility of the future. The approach to the topic is an expression of nature enthusiasm, its powerful experience, and its beauties.

Aesthetic pleasure in the patina of time arises from the re-examination of man's position in the world and nature. The increasingly hectic way of life makes us more and more torn from nature as an isolated fragment, the one that leads the battle against the impossible and ruthless work of time. Only a close encounter with the devastated remains in the exploitation of nature will indicate the obvious need to preserve ethics, morals, and numerous principles. This reflects the secret of one's own humility and the ability to accept one's own mortality and nothingness. This kind of awareness of the passing of time represents the establishment of harmony in the disharmonized flow of consciousness of today's man.

Key words: *nature, transience, graphics, cyclicality, ecology*

ДИЗАЈН КАРАКТЕРА – УЛЕПШАВАЊЕ (ИСТИНЕ) КАО ПОСЛЕДИЦА ПРОМЕНА ДРУШТВЕНИХ НОРМИ

Рад се бави анализом карактера који су кроз цртане филмове обележили 20. и 21. век и који, услед нових друштвених тенденција, бивају одбачени и етикетирани као изузетно накардни. Током свог дугогодишњег присуства на виртуелној сцени, ови ликови (карактери) завршавају свој „радни век” уз образложења да их најмлађа гледалачка публика може погрешно протумачити, те да друштвено неприхватљива понашања деце и младих могу проizaћи управо из акција које ови ликови у цртаним филмовима спроводе. Парадоксално, у овој истој индустрији примећујемо све више нових карактера који не само да поткопавају идеју „violence-free“ цртаћа, већ њихов развој из године у годину расте невиђеном брзином. Дизајн карактера, као једна изузетна уметничка и креативна дисциплина, тиме добија два различита система по којима би требало да се води, страхујући од осуђујуће критике и даље истраге којој би могла бити подвргнута и постављена на стуб срама.

Кључне речи: *карактер, цртани филм, violence-free, друштвене норме.*

CHARACTER DESIGN - BEAUTIFICATION (OF TRUTH) AS A CONSEQUENCE OF SOCIAL NORMS CHANGES

This paper will analyze the cartoon characters who marked the 20th and 21st century and who, due to new social tendencies, are rejected and labeled as unacceptable. During their long presence on the virtual stage, these characters end their "working life" with the explanation that the youngest audience can misinterpret them, and that socially unacceptable behaviors of children and youth can come from the actions that these characters in cartoons conducted. Paradoxically, in this same industry, we can see more and more new characters who undermine the idea of "violence-free" cartoons, and also that their development has grown at an unprecedented rate through the years. As an exceptional artistic and creative discipline, character design now has two different grading systems by which it should be guided, fearing from the criticism and further analysis to which it could be subjected and placed on a pillar of shame.

Keywords: *character design, cartoon, violence-free, social norms.*

ДИСКРИМИНАЦИЈА ≠ ДИСХАРМОНИЈА

„Зашто није било великих уметница?“, запитала се Линда Ноклин 1971. године. Тачно пола века касније, некада маргинализовани гласови жена-уметница чују се унутар 'Света уметности', иако се последице вишевековне *дискриминације* не могу лако и једноставно превазићи. Да ли се борба феминисткиња за женска права и место уметница у историји уметности може посматрати као нарушавање хармоније која је владала 'Светом уметности' обликованим по мери хетеросексуалног белог мушкарца – питање је на које ћемо покушати да одговоримо овим радом. Истраживање ће бити постављено на темељима нове историје уметности, студија културе и посебно феминистичких студија, уз примену квалитативних метода. Испитаћемо које су и какве последице новостворене дисхармоније, и каква је ситуација данас – влада ли светом уметности дисхармонија или је начињено довољно корака ка успостављању нове хармоничне целине у којој су уметници и уметнице једнако заступљени.

Кључне речи: *феминизам, нова историја уметности, дискриминација, хармонија, дисхармонија.*

DISCRIMINATION ≠ DISHARMONY

"Why have there been no great women artists?" Linda Nochlin asked in 1971. Exactly half a century later, the once marginalized voices of women artists are heard within the 'Art World', although the consequences of centuries of *discrimination* cannot be easily and simply overcome. Whether the struggle of feminists for women's rights and the place of female artists in art history can be seen as a violation of the harmony that ruled the 'Art World' shaped by a heterosexual white man, is a question we will try to answer in this paper. The research will be based on the New Art History, cultural studies and especially feminist studies, with the application of qualitative methods. We will examine what the consequences of the newly created disharmony are, and what the situation is today - whether the world of art is disharmonious or whether enough steps have been taken towards establishing a new harmonious whole in which artists are equally represented.

Key words: *feminism, New Art History, discrimination, harmony, disharmony.*

ХАРМОНИЗАЦИЈА НАРОДНИХ МЕЛОДИЈА СРБА У ВОЈВОДИНИ – ПРИМЕР СВИРАЊА НА ХАРМОНИЦИ⁵

Традиционалне мелодије вековима се преносе усменим путем, са старије на млађу генерацију инструменталних извођача. Паралелно с тим, трансфер мелодија се одвија и међу извођачима који свирају исте и различите музичке инструменте. Поједина извођења народних мелодија на хармоници понекад подсећају на звук гајди, а у већини случајева хармоника традиционалним мелодијама даје својствен мелодијско-хармонско-ритмички израз. На основу нотних записа традиционалних мелодија војвођанских Срба, компаративним приступом биће анализирано извођење на левом мануалу (басу) од стране старијих генерација хармоникаша (период прве половине 20. века), средње генерације (период друге половине 20. века) и млађе генерације свирача (прва половина 21. века). Путем овог саопштења, аутор има намеру да представи комплексност пратње мелодије на хармоници (на басовној страни) уз указ на поједина устаљена хармонска решења и одређена одступања.

Кључне речи: *хармонизација, традиционалне мелодије, хармоника, бас.*

⁵ Овај рад представља део пројекта под називом „Музичка и играчка традиција мултиетничке и мултикултуралне Србије” (број 177024) Факултета музичке уметности Универзитета уметности у Београду.

HARMONIZATION OF TRADITIONAL SERBIAN MELODIES IN VOJVODINA – AN EXAMPLE OF PLAYING THE ACCORDION⁶

Through the centuries, traditional melodies have been transmitted orally, from the older to the younger generation of instrumental performers. At the same time, the transfer of melodies takes place among performers who play the same and different musical instruments. Some performances of folk melodies on the accordion sometimes resemble the sound of bagpipes, and in most cases the accordion gives traditional melodies a characteristic melodic-harmonic-rhythmic expression. Based on the notation of traditional melodies of Serbs in Vojvodina, a comparative approach will analyze the performance on the left hand (bass) by older generations of accordionists (period of the first half of the 20th century), middle generation (period of the second half of the 20th century) and younger generation of musicians (the first half of the 21st century). Through this announcement, the author intends to present the complexity of accompanying a melody on the accordion (on the bass side) with an indication of certain established harmonic solutions and certain deviations.

Key words: *harmonization, traditional melodies, accordion, bass.*

⁶ This article is part of the project entitled “Music and Dance Tradition of Multi-ethnic and Multicultural Serbia” (No. 177024) of the Faculty of Music Art of the University of Arts in Belgrade.

**РЕФИГУРИСАНА ТЕМПОРАЛНОСТ
МУЗИЧКОГ СНЕВАЊА У ОПЕРИ
„МЕЛАНХОЛИЧНИ СНОВИ ГРОФА САВЕ
ВЛАДИСЛАВИЋА“ СВЕТИСЛАВА БОЖИЋА**

Пол Рикер (Paul Ricoeur) и Михаил Бахтин (Михаил Бахтин), сваки из своје перспективе, говорили су о приповедном жанру у светлу идеје да наративно и темпорално теку напоредо, тј. да оно што није у времену и не може да се прича. Сведоци смо и ставова да се језик који сабија мисли, снове, сећања у један праволинијски систем може учинити „исувише споровозним за дигитално време у коме живимо“ и да, у том случају, модалитети нелинеарног приповедања могу бити „кључ спасења“ дати читаоцу на разоткривање. У овом раду покушаћемо да одговоримо на питање како се у опери Светислава Божића, тој особеној музичко-поетској фантазији о судбини српскога народа, насталој под окриљем сна и његове фикционалне структуре и епизодне логике, реализује свет алтероване, (ре)фигурисане темпоралности, односно како се на „прагу дела и сна, дела и фантазије“, у сукобу хармоније и дисхармоније, испољавају механизми темпоралног (пре)уређења и „ослобођења“ који постају и носиоци смисла Божићеве музичке нарације.

Кључне речи: *темпоралност, рефигурисано време, наратив, Светислав Божић, опера.*

**REFIGURED TEMPORALITY OF
MUSICAL DREAMING IN THE OPERA
“MELANCHOLIC DREAMS OF COUNT
SAVA VLADISLAVIĆ” BY SVETISLAV BOŽIĆ**

Paul Ricoeur and Mikhail Bakhtin each spoke from their own perspective on the narrative genre in the light of the idea that the narrative and the temporal run side by side, that is, that which is not in time cannot be told. We are also witnessing the view that a language that compresses thoughts, dreams, memories into a straightforward system can be made "too slow for the digital time in which we live" and that, in that case, modalities of non-linear narration can be "key to salvation" given to the reader. In this paper, we will try to answer the question of how the world of altered, (re)figured temporality is realized in Svetislav Božić's opera, that special musical-poetic fantasy about the destiny of Serbian people, created under the auspices of a dream and its fictional structure and episodic logic, i.e., how the mechanisms of temporal (re)arrangement and "liberation" are manifested and become the bearers of the meaning of Božić's musical narration.

Key words: *temporality, refigured time, narrative, Svetislav Božić, opera.*

ХАРМОНИЈА И ДИСХАРМОНИЈА У ЈЕЗИКУ КОНСТАНТИНА БАБИЋА

Константин Бабић је један од најистакнутијих српских композитора са краја XX и прве деценије XXI века. Упркос томе што се сматра да дела Бабића зависе од текста, мелодије и ритма, хармонски израз је једно од главних обележја музике Константина Бабића. Скерцозни израз, који је једна од упечатљивих одлика његове музике, најчешће се постиже неочекиваним интервенцијама у оквиру хармонског језика: дисонанцама, додатим тоновима, модалним, цез и неокласичним или чак импресионистичким везама акорада, хармонским обртима у оквиру проширеног тоналитета и нефункционалним односима акорада (у оквиру композиторовог хармонског језика који је претежно базиран на функционалним односима). Те неочекиване „интервенције“ слушалац перципира као изненађење, свеже звуке, односно духовити израз. Најсавременије теоријске дисциплине, поступци и методе сврставају Константина Бабића међу утемељиваче савременог хармонског језика у нашем времену, а иновативан облик и разноврсност контрапунктског рада нарочито долазе до изражаја када су огрнути сјајном оркестрацијом за коју је посебно имао афинитета.

Кључне речи: *Константин Бабић, хармонија, дисхармонија, цез, фолклор.*

HARMONY AND DISHARMONY IN THE LANGUAGE OF KONSTANTIN BABIĆ

Konstantin Babić is one of the most prominent Serbian composers from the end of the 20th and the first decade of the 21st century. Despite the fact that Babić's works are considered to depend on the text, melody and rhythm, the harmonic expression is one of the main features of Konstantin Babić's music. Scherzo expression, which is one of the striking features of his music, is most often achieved by unexpected interventions within harmonic language: dissonances, added tones, modal, jazz and neoclassical or even impressionistic chord connections, harmonic twists within extended tonality and dysfunctional relations of chords (within the composer's harmonic language which is predominantly based on functional relationships).

The listener perceives these unexpected "interventions" as a surprise, fresh sounds, or a witty expression. The most modern theoretical disciplines, procedures and methods place Konstantin Babić among the founders of modern harmonic language in our time, and the innovative form and diversity of counterpoint work is especially evident when they are covered with great orchestration for which he had a special affinity.

Key words: *Konstantin Babić, harmony, disharmony, jazz, folklore.*

HARMONIJA I DISHARMONIJA U POSLEDNJIM GUDAČKIM KVARTETIMA LUDVIGA VAN BETOVENA

Šest djela nastalih u posljednje tri godine Betovenovog života namijenjena su istom izvođačkom medijumu i formalnom obrascu – gudačkom kvartetu. U njima svaki od muzičkih elemenata (melodija, ritam, harmonija, faktura, forma) doživljava transformacije i povremeno radikalni pristup, jer je kompozitor nedostatkom sluha bio odvojen od spoljašnjeg svijeta i, poštujući svoje unutrašnje porive, donekle nemaran prema ustaljenim normama.

Uticaji fenomena harmonije i disharmonije na Betovenovo stvaralaštvo, kao i njihova umjetnička, estetska i psihološka uloga u pomenutim djelima, mogu se istraživati i analizirati na više nivoa, počevši od kompozitorovog karaktera – disharmonične i neobuzdane prirode, misteriozne snage i inventivnosti, sa primjesama ekscentričnosti, ali u harmoniji sa prirodom, muzikom i Bogom. Harmonija i disharmonija se ogledaju i u odnosu Betovena i njegovih savremenika, njegovih poslednjih kvarteta i vremena u kom su nastali, u njihovim harmonskim specifičnostima i tretmanu forme. U ovom radu će biti izloženi rezultati teorijskih promatranja i naučnih istraživanja pomenutih odnosa.

Ključne riječi: *Ludvig van Betoven, poslednji gudački kvarteti, harmonija i disharmonija, forma, harmonski jezik.*

HARMONY AND DISHARMONY IN THE LAST STRING QUARTETS OF LUDWIG VAN BEETHOVEN

Six musical pieces created in the last three years of Beethoven's life are intended for the same performing medium and musical form - string quartet. There were transformations and occasionally a radical approach to many musical elements (melody, rhythm, harmony, texture, form) in them, because the composer was separated from the outside world due to his lack of hearing and, respecting his inner urges, he was sometimes careless for the established norms.

The influences of the phenomenon of harmony and disharmony on Beethoven's work, as well as their artistic, aesthetic and psychological role in the mentioned musical pieces, can be researched and analyzed on several levels, starting from the composer's character - disharmonious and unrestrained nature, mysterious strength and inventiveness, with eccentricities, but in harmony with nature, music and God. Harmony and disharmony are also reflected in the relationship between Beethoven and his contemporaries, his last quartets and the time in which they were created, in their harmonic specifics and treatment of form. In this paper, the results of theoretical observations and scientific research of the mentioned relations will be presented.

Keywords: *Ludwig van Beethoven, the last string quartets, harmony and disharmony, musical form, harmonic language.*

**IMPLIKACIJE I (DIS)HARMONIJA ŽANRA
OPERE I FORME RUKOVETI U KOMPOZICIJAMA RUKOVETI,
PET PESAMA ZA SOPRAN I ORKESTAR I NOVE LADINE
PESME, ZA SOPRAN I GUDAČKI ORKESTAR ISIDORE
ŽEBELJAN I METODIČKI POSTUPAK OBRADU KOMPOZICIJA
U NASTAVI MUZIČKE KULTURE**

Kompozicije Rukoveti, pet pesama za sopran i orkestar i Nove Ladine pesme, za sopran i gudački orkestar Isidore Žebeljan predstavljaju neobičan amalgam forme rukoveti i žanra opere u srpskoj muzici. Muzika ovih kompozicija odražava posebnu mistiku koja sa sobom donosi, sa jedne strane, stanje nemirnog sna i nespokoјstva, a sa druge strane stanje sevdaha i prizvuke slovenske narodne pesme. U navedenim kompozicijama slušalac može da prepozna različite vrste (dis)harmonija, u širem smislu te reči, koje se ogledaju u dvojstvu kompozicija i to, kako po pitanju forme rukoveti i žanra opere, odnosno solo pesme, čije elemente sadrže, tako i po pitanju harmonskih rešenja, emotivnih stanja, odnosa prošlosti i sadašnjosti i sl. Cilj rada je i da podstakne istraživanja koja se tiču savremene srpske muzike u procesu muzičkog obrazovanja i stvaralaštva Isidore Žebeljan, predloži nove kompozicije za oblast (analitičkog) slušanja muzike i da predstavi metodički pristup obrade navedenih kompozicija u nastavi muzičke kulture.

Ključne reči: *Isidora Žebeljan, Rukoveti, Nove Ladine pesme, harmonija, disharmonija.*

**IMPLICATIONS AND (DIS)HARMONY OF THE
GENRE OF OPERA AND THE FORM OF GARLANDS IN
COMPOSITIONS RUKOVETI, FIVE SONGS FOR SOPRANO
AND ORCHESTRA, AND NEW SONGS OF LADA, FOR
SOPRANO AND STRING ORCHESTRA, BY ISIDORA ŽEBELJAN
AND METHODOLOGICAL PROCESS OF ANALYZING
COMPOSITIONS IN MUSIC EDUCATION CLASSES**

The compositions Rukoveti, five songs for soprano and orchestra, and New songs of Lada, for soprano and string orchestra, by Isidora Žebeljan represent a peculiar amalgam of the form of garlands and the genre of opera in Serbian music. The music of these compositions reflects a special mystique that brings a state of restless sleep and unease, on the one hand, and a state of yearning for love and the tones of Slavic folk songs on the other. In these compositions, listeners can recognize different types of (dis)harmonies, in the broadest sense of the word, which are reflected in the duality of compositions, both in terms of the form of garlands and the genre of opera, or solo songs, the elements of which they include, and in terms of harmonious solutions, emotional states, the relation between past and present, and so on. The aim of the paper is to encourage research concerning contemporary Serbian music in the process of music education and works of Isidora Žebeljan, to propose new compositions for the field of (analytical) listening to music and to present a methodological approach to analyzing these compositions in music education classes.

Key words: *Isidora Žebeljan, Rukoveti, New songs of Lada, harmony, disharmony.*

HARMONIJA KAO SREDSTVO DINAMIZACIJE REPRIZE U SONATNOM OBLIKU

U radu se razmatra nekoliko primera pisanih u sonatnom obliku u kojima se harmonskim sredstvima na specifičan način dinamizira muzički tok reprize. Cilj rada je da se ukaže na pojedina kompoziciona rešenja koja, umesto jednostavnog ponavljanja odseka iz ekspozicije, pokazuju drugačiji koncept reprize, pa i sonatnog oblika u celini. Značajnije izmene u reprizi najčešće se odvijaju u mostu, a povezane su sa njegovom primarnom funkcijom - priprema tonaliteta za nastup druge teme. Pored onih promena koje obuhvataju minimum neophodnih intervencija, prevashodno iz harmonskih razloga, neretko se mogu uočiti i dodatne izmene koje utiču i na funkciju ovog odseka. Taj postupak definitivno menja uobičajeni koncept reprize, a sonatnom obliku daje veoma specifična obeležja.

Ključne reči: *harmonija, dinamizacija, repriza u sonatnom obliku, most, muzički tok.*

HARMONY AS A MEANS OF DYNAMIZATION OF REPRISE IN A SONATA FORM

The paper examines several examples written in sonata form wherein the harmony, used in a specific way, dynamize the musical flow of reprise. The goal of the paper is to single out individual compositional solutions that, instead of simply repeating a section from exposition, show a different concept of reprise, as well as the sonata form as a whole. Some more meaningful changes in reprise occur mostly on the transition and are connected to its primary function- preparing the tonality for the onset of another theme. Aside from the changes encompassing the minimum of necessary interventions, mainly due to harmonic reasons, the additional changes that affect the function of said section can be noticed. This process most certainly changes what is the common concept of a reprise, giving the sonata form very specific traits.

Key words: *harmony, dynamization, reprise in sonata form, transition, musical flow.*

ХАРМОНИЈА И ДИСХАРМОНИЈА ИЗ ПСИХОАНАЛИТИЧКЕ ПЕРСПЕКТИВЕ

Савремена истраживања у развојној и аналитичкој психологији указују на то да су људско искуство и перцепција засновани на *представама* – спонтаној активности несвесног у тренутној ситуацији свести (Samuels 1986, стр. 72). Музичке представе су градивни блокови музичког искуства и одређују нашу музичку а/перцепцију, преференце и огледају наше субјективне функционалне комплексе. Из енергетске перспективе, представе су динамичка манифестација процеса трансформације енергије, либидиналног и музичког тока. Оне указују на дубинске принципе покрета. Циљ овог рада је представљање концепта музичких представа са посебним фокусом на дубинске критеријуме хармоније и дисхармоније. Ови критеријуми су посматрани у различитим топографским слојевима психе – од индивидуалног преко анцестралног, културолошког и колективног несвесног, а у дијалектичком односу са свешћу.

Кључне речи: *хармонија, дисхармонија, музика, несвесно, свест.*

HARMONY AND DISHARMONY FROM PSYCHOANALITIC PERSPECTIVE

Contemporary research in analytical psychology and infant research inform that human experience and perception are founded on *images* – spontaneous activity of the unconscious in the momentary conscious situation (Samuels 1986, p.72). Music images are building blocks of our music experience and they determine our music a/perception, preferences and mirror our subjective functional complexes. From the energy perspective, they are tokens of the energy transformation process, both in terms of the libidinal and music flow. They indicate the underlying patterns of movement. The aim of this article is to present the concept of music images with a special focus on underlying criteria of harmony and disharmony. They are studied in different topographical layers of psyche – from individual via ancestral, cultural to collective unconscious, and with dialectical relation to consciousness.

Key words: *harmony, disharmony, music, unconscious, conscious.*

ИСПИТИВАЊЕ РАДА МУЗИЧКИХ ИНСТИТУЦИЈА ТОКОМ ПАНДЕМИЈЕ НА ПРИМЕРУ ДЕЛОВАЊА БЕОГРАДСКЕ ФИЛХАРМОНИЈЕ⁷

Измењени контексти живота током пандемије донели су бројна ограничења, али и прилику да се преиспитају устаљени и успоставе нови модели функционисања музичких институција из сфере извођачких уметности. Имајући у виду како локални, тако и шири међународни контекст, у овом раду размотрићу потенцијалне предности и недостатке разноврсних активности Београдске филхармоније у протеклом периоду. Фокусираћу се на аспекте адаптивности деловања оркестра у новонасталим околностима, креативности у конципирању програмских стратегија, као и иновативности у осмишљавању алтернативних пословних модела допирања до нове публике, првенствено изражених у филхармонијском пројекту „Музика свуда“. Уз проблематизацију теме о дигитализацији и успостављању праксе онлајн концерата, у раду ћу настојати да покренем дискусију и о неискоришћеним могућностима које се не могу заобићи уколико се тежи превазилажењу локалног и регионалног значаја институције, односно њеној видљивости и конкурентности у савременом свету.

Кључне речи: *Београдска филхармонија, пандемија COVID-19, институционална политика, дигитализација, конкурентност.*

⁷ Овај рад настао је у оквиру научноистраживачке организације (НИО) Музиколошки институт САНУ, коју финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Владе Републике Србије (РС-200176).

QUESTIONING THE WORK OF MUSICAL INSTITUTIONS DURING THE PANDEMIC ON THE EXAMPLE OF ACTIVITIES OF THE BELGRADE PHILHARMONIC ORCHESTRA⁸

The transformed contexts of life during the pandemic brought numerous restrictions, but also the opportunity to reconsider the existing models of work and innovate the new ones in the field of music performance arts institutions. Having in mind both the local and the wider international context, in this paper I will consider the potential advantages and limitations of various activities of the Belgrade Philharmonic Orchestra in the past period. I will focus on the aspects of adaptability of Orchestra's work in new circumstances, on creativity in shaping programme strategies, as well as innovation in designing alternative business models for reaching new audiences that are primarily expressed in the project "Music Everywhere". In addition to questioning the topic on digitalisation and the practice of online concerts, I will try to initiate a discussion on untapped opportunities that cannot be avoided if the institution seeks to overcome local and regional importance and strives to be visible and competitive in contemporary world.

Key words: *Belgrade Philharmonic Orchestra, COVID-19 pandemic, institutional policy, digitalisation, competitiveness.*

⁸ This paper was conducted within the Scientific Research Organization (SRO) Institute of Musicology SASA, funded by the Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia (RS-200176)..

АЛГОРИТАМ ЗА ПРАЋЕЊЕ АПСОЛУТНЕ ВИСИНЕ ТОНА У КОМПЛЕКСНОМ ЗВУКУ БАЗИРАН НА КЕПСТРУМУ

Перцепција апсолутне висине тона у комплексном звуку условљена је изузетно захтевним ангажовањем чула слуха. Са друге стране, аутоматска детекција апсолутне висине звука на основу снимљеног аудио сигнала захтева низ комплексних блокова дигиталне обраде аудио сигнала код рачунарских система. Апсолутна висина тона као атрибут, према коме се тонови могу поређати у музичку лествицу од најнижег до највишег, представља основу за стварање мелодије. Детекција, праћење и меморисање апсолутне висине тонова мелодије на аутоматизовани начин, од изузетне је важности за етномузикологе приликом мелографисања и анализе музичког садржаја. Развојем савремених технологија базираних на вештачкој интелигенцији, апсолутна висина тона добија ширу примену и постаје атрибут којим се поред музичких сигнала могу карактерисати и други акустички и аудио сигнали, као што су говор, звук индустријских производа, окружујући звукови у природи за потребе паметних градова и домова.

У овом раду приказаћемо алгоритам за процену, праћење и меморисање апсолутне висине тона у комплексном звуку базиран на кепструму. Процена апсолутне висине тона врши се на потпуно аутоматизовани начин. За потребе истраживања, анализираће се више хомофоних мелодија различитих инструмената.

Кључне речи: *апсолутна висина тона, кепструм, комплексан звук, дигитална обрада сигнала, музички инструменти.*

CEPSTRUM – BASED ALGORITHM FOR PITCH TRACKING IN COMPLEX SOUND

The perception of pitch in complex sound is conditioned by the extremely demanding engagement of the sense of hearing. On the other hand, automated detection of pitch based on a recorded audio signal requires a series of complex blocks of digital audio signal processing in computer systems. The pitch as an attribute, according to which the tones can be arranged in a musical scale from the lowest to the highest, is the basis for creating a melody. Detection, tracking and memorization of the pitch of melodies in an automated manner is extremely important for ethnomusicologists when melographing and analysing of musical content is to be done. With the development of modern technologies based on artificial intelligence, pitch has become more widely used and has become an attribute that can characterize other acoustic and audio signals in addition to musical signals, such as speech, sound of industrial products, environmental sounds for the purposes of smart cities and homes.

In this paper, we present an algorithm for estimating, tracking, and memorizing the pitch in complex sound, based on cepstrum. Estimation of the absolute pitch is performed in a fully automated manner. For research purposes, several homophonic melodies of different instruments will be analysed.

Key words: *pitch, cepstrum, complex sound, digital signal processing, music instruments.*

**Deveti nacionalni naučni skup
sa međunarodnim učešćem**

Niš, 8–9. oktobar 2021.

BARTF 2021

**UMETNOST I KULTURA DANAS:
HARMONIJA I DISHARMONIJA**

Knjiga apstrakata

Izdavač

UNIVERZITET U NIŠU
FAKULTET UMETNOSTI U NIŠU
SRPSKA AKADEMIJA
NAUKA I UMETNOSTI
GRANAK SANU U NIŠU

Za izdavača

Prof. dr um Milena Injac, v.d. dekana
Fakulteta umetnosti u Nišu
Dopisni član SANU Vladimir
Rakočević, predstavnik Ogranaka SANU
u Nišu

Upravnik Izdavačkog centra

Dr um. Slobodan Radojković

Urednik

Prof. dr Tijana Borić

Lektura

Aleksandra Gojković (srpski jezik)
Ivana Đelić (engleski jezik)

Grafički dizajn naslovne strane

Anita Milić

Prelom i tehnička priprema

Jefimija Kocić

Univerzalna decimalna klasifikacija

Vesna Gagić

Štamparija

Atlantis d.o.o. Niš

Tiraž

70

**The ninth national scientific forum
with international participation**

Niš 8–9th October 2021

BARTF 2021

**ART AND CULTURE TODAY:
HARMONY AND DISHARMONY**

Book of Abstracts

Publisher

UNIVERSITY OF NIŠ
FACULTY OF ARTS IN NIŠ
SERBIAN ACADEMY
OF SCIENCES AND ARTS
BRANCH OF SASA IN NIŠ

For publisher

Prof DMA Milena Injac, Faculty of Arts
in Niš acting dean
SASA Corresponding Member Vladimir
Rakočević, a representative of the SASA
Branch in Niš

Head of Publishing center

D.A. Slobodan Radojković

Editor

Prof. Tijana Borić

Language editors

Aleksandra Gojković (Serbian language)
Ivana Djelić (English language)

Book cover graphic design

Anita Milić

Layout and Technical processing

Jefimija Kocić

UDC

Vesna Gagić

Press

Atlantis d.o.o. Niš

Print run

70

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

37.036(048)

78.01(048)

НАЦИОНАЛНИ научни скуп са међународним учешћем
Балкан Арт Форум (9 ; 2021 ; Ниш)

Umetnost i kultura danas: harmonija i disharmonija :
knjiga apstrakata / IX nacionalni naučni skup sa međunarodnim učešćem
Balkan Art Forum (BARTF 2021)

Niš, 8-9. oktobar 2021. ;

[urednik Tijana Borić = Art and culture today: harmony and disharmony :

book of abstracts / IX National Scientific Forum with International Participation
Balkan Art Forum 2021 (BARTF 2021)

Niš, 8-9th October 2021 ;

[editor Tijana Borić]. - Niš :

Univerzitet, Fakultet umetnosti = University, Faculty of Arts : SANU, Ogranak SANU
u Nišu = SASA, Branch of SASA in Niš, 2021

(Niš : Atlantis). - 64 str. ; 21 cm

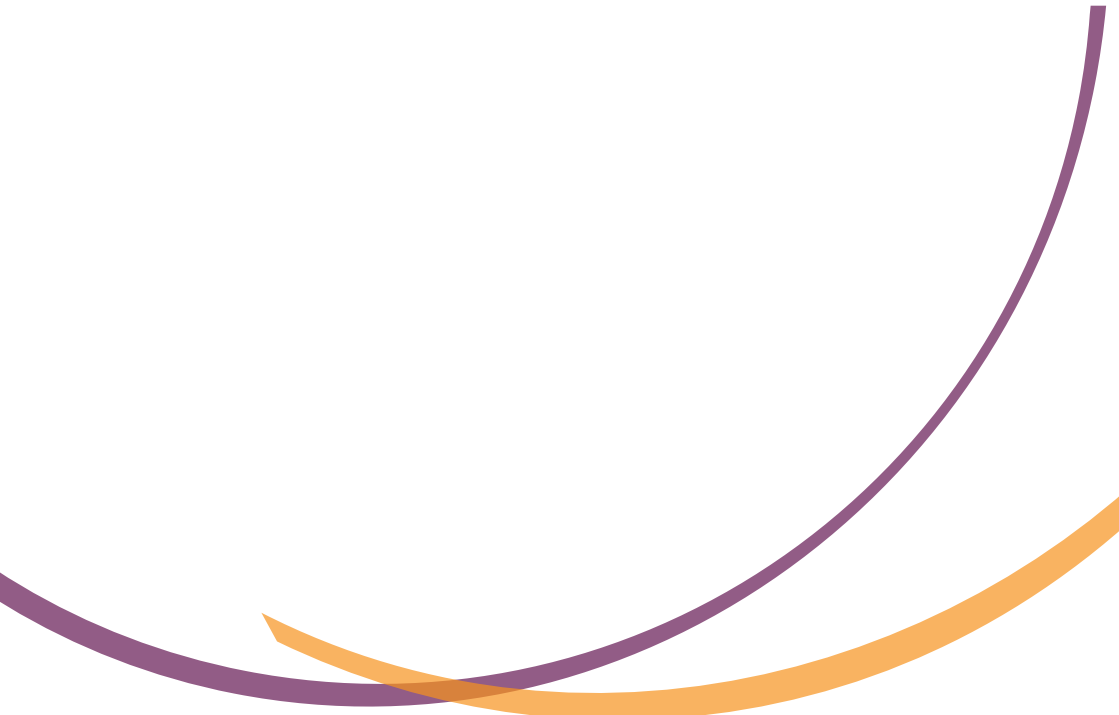
Uporedo srp. tekst i engl. prevod. - Tekst ćir. i lat. - Tiraž 70.

ISBN 978-86-85239-83-0

а) Уметничко образовање -- Апстракти

б) Музика -- Апстракти

COBISS.SR-ID 47279881

9 788685 239632